

Omraade, men jeg kan til Nød forstaa, at Andre ikke have en saadan Tillid, og at igjen Andre føle sig noget stussede i den første Tid, efterat Friheden er indført, kan man jo heller ikke sige Noget til. De Tal, som den høitværdige Minister anførte imod mig, vare heller ikke saa særdeles knusende. Han anførte, at 17—18 pCt. af den hollandske Befolkning hverken kunde læse eller skrive (Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet: 16½ pCt.;) nuvel 16½ pCt., men det forekommer mig, at Gænnen til at kunne læse og skrive ikke er noget ganske godt Krite- rium paa, hvorledes det staaer med Oplysningen. Jeg har derfor foretrukket at lægge et andet Kriterium til Grund, idet jeg, saa godt jeg har formaet, har undersøgt, hvor Mange der overhovedet har modtaget nogensteds Undervisning, da det jo dog kan tænkes, at Folk, skjøndt de ikke have lært at læse og skrive, dog have modtaget nogen Undervisning. Jeg er da kommen til det Resultat, at kun 8 pCt. af Befolkningen ikke har modtaget nogen Undervisning; men selv om det var 17 pCt. — nøiagtige Oplysninger gives der jo overhovedet ikke, efter som der i Holland ikke findes noget Examensspørgsmaal — saa er dette Tal dog mindre end de 19 pCt. i Preussen, og her er Angivelsen jo hentet fra Oplysninger om de indskalte Rekruter, Oplysninger, der, som sagt, have godtgjort, at 19 pCt. af disse ikke blot ikke kunde læse og skrive, men overhovedet aldrig havde faaet nogen Undervisning. — Jeg skal nu gaa over til en Bemærkning af det ærede Medlem for Ribe Amts 4de Valgkreds, med Hensyn til hvad jeg havde foreslaaet om de fattige Børns Undervisning i Friskolen. Jeg tror, at det ærede Medlem noget har misforstaaet mig, thi det er ingenlunde min Mening, at Friskolen skulde tvinges til at modtage de fattige Børn; tværtimod mener jeg, at det skal staa disse Skoler frit for at gjøre, hvad de ville, og at de lige saa lidt skulde kunne tvinges til at modtage de fattige Børn, som deres Lærere skulde kunne tvinges til at examinere disse Børn. Et Andet er det derimod, at naar Staten giver Friskolens Børn samme Attest for at have modtaget Undervisning, som den giver Statskolens Børn, saa maa Friskolen ogsaa underkaste sig visse Betingelser og da blandt Andet den, at undervise fattige Børn mod almindelig Betaling. Dette kan dog ikke siges at være nogen Uretfærdighed mod Friskolen, og gaar man ikke denne Vej saantidig med, at man gaar ind paa en Udvikling af Friskolen, saa vil heraf følge, at de fattige Børn enten ikke faae Undervisning eller blive tvungne til at gaa ind i Statskolen. Men hvorfor udøve en saadan Tvang? Jeg ser i alt Fald ikke, hvorfor de fattige Børn skulde tvinges mere end andre Børn, og jeg finder det ikke engang, selv om jeg tager Hensyn til den Grund derfor, som fremkom fra det ærede Medlem for Maribo Amts 2den Valgkreds (Fredderiffen),

og som gif ud paa, at det var et Faktum, at naar Staten gaa Understøttelse, saa var det ikke Andet end en simpel Pligt af Staten at staffe sig at vide, hvorledes denne Understøttelse blev benyttet. Dette er dog Noget, som man ellers ikke anerkjender. Jeg veed saaledes ikke, om det ærede Medlem vilde være enig med mig, hvis jeg f. Ex. foreslog, at Fattigunderstøttelse ikke maatte anvendes af de Fattige til at kjøbe deres Fornødenheder for, i hvilken Høitid de selv vilde, men at de kun maatte søge hen til de af Staten selv oprettede Fabrikker. Jeg for mit Bedkommende tager slet ikke i Betænkning at gaa ind paa en saadan Ordning af de fattige Børns Undervisning, at der blev en Deling eller Sondring mellem de Fattige og de Rige. Jeg veed vel, at Mange frygte derfor, men hvorfor skulde en saadan Deling i Skolen ikke finde Sted? Delingen mellem Fattig og Rig finder jo Sted i Virkeligheden, og man lader kun, som om den ikke finder Sted, idet man indretter sig paa den Maade, at de Riges Betaling for deres Børn ikke ses, idet den ydes i Form af Skat og ikke af Skolepenge. Man skulder derved kun det virkelige Forhold, thi de rige Børn vide meget godt, at de ere rige, og at der betales for dem, og de fattige Børn vide meget godt, at de ere fattige, og at der ikke betales for dem, saa at altsaa den hele Ordning bliver en Slags Opstilling, der ser ganske human ud, men som i Realiteten ikke betyder Stort. Det er en Humanitet ligeoverfor de Fattige, som jeg tror har større Betydning for En selv end for disse, thi den søles vistnok saare lidt af dem. Derimod anser jeg det for inhumant at ville tvinge de fattige Børn, fordi de ikke kunne staffe Penge til Undervisning, ind i Statskolen. Jeg betragter det nemlig ligesom som en Mennekesret for Forældrene at kunne sende deres Børn hen i den Skole, de selv ville, og at gjøre Opgielsen af en saadan Ret til Betingelse for at kunne faae Fattigunderstøttelse er Noget, som jeg for mit Bedkommende ikke kan gaa ind paa. — Sluttelig kommer jeg til at omtale en Bemærkning af det ærede Medlem for Veile Amts 3die Valgkreds (Th. Nielsen) med Hensyn til Religionsundervisningen. Han sagde, at det slet ikke var nødvendigt at afstafte denne Undervisning i Skolen, idet man allerede nu i Henshold til to Love kunde unddrage sig den. Dette veed jeg meget godt, men det er min inderlige Overbevisning, at naar overhovedet Skolerne ere konfessionelle, og naar overhovedet Skolelæreren ikke alene har Ret til, men ogsaa er forpligtet til at undervise i Religion, saa trænger dette nogenlunde igennem hele Undervisningen og yttre sig ikke blot i Katekismus-timerne, men saagodtform i alle Timerne. Der maa noget ganske Aparte til for at frembringe en virkelig neutral Skole, og der maa meget Mere til, end at Børnene have Lov til at gaa bort til en bestemt Tid; thi de Børn, som gaa bort i